

Студент 4 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ "ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ" ГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ

Анотація. Досліджено поняття "фінансова стійкість" господарюючих суб'єктів, що в умовах переходу до ринкової економіки є основою подальшого розвитку вітчизняного підприємництва.

Аннотация. Исследовано понятие "финансовая устойчивость" хозяйствующих субъектов, которое в условиях перехода к рыночной экономике является основой дальнейшего развития отечественного предпринимательства.

Annotation. This paper investigates the concept of financial stability of businesses, that in the transition to a market economy is the basis for the further development of domestic business.

Ключові слова: фінансова стійкість, фінансовий стан, платоспроможність, ліквідність, кредитоспроможність.

Трансформації в економіці країни створюють інші умови для діяльності підприємств, а також нове зовнішнє середовище для функціонування. До таких змін кожна система на підприємстві адаптується по-новому, але метою кожного підприємства залишається стабільне функціонування на ринку. Підприємство, як первинна ланка в економічній системі, своєю фінансовою стійкістю забезпечує загальну стійкість національної економіки. Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов успішної і стабільної роботи підприємства в ринкових умовах.

Актуальність даної теми пов'язана з тим, що досягнення стану фінансової стійкості можливе за використання теоретичної бази, в основі якої лежить визначення категорії "фінансова стійкість". Питанням фінансової стійкості присвячено широке коло публікацій багатьох вчених-економістів, таких, як Бланк І. А., Коробов М. Я., Заюкова М. С., Мельник О. М., Родіонова В. М., Федотова М. О., Білик М. В., Мамонтова Н. А., Шеремет А. Д., Сайфулін Р. С., Лахтіонова Л. А., Чеботарев Н. Ф., Кошева І. П., Канке О. О. та ін.

Стійкий фінансовий стан формується в процесі всієї виробничо-господарської діяльності підприємства. Стійкість підприємства є якісною характеристикою його стану, індикатором його "здоров'я", запорукою його життєздатності і підґрунтям стабільності на ринку і розвитку у конкурентному середовищі. Стійка робота підприємства дозволяє йому забезпечувати досить високий конкурентний рівень і стабільне становище на ринку. Тому концентрація уваги і зусиль на забезпеченні стійкості підприємства є постійним і важливим завданням, з яким зіштовхуються керівники практично всіх ланок управління.

Метою статті є узагальнення поняття "фінансова стійкість" підприємства.

Поняття "фінансова стійкість" організації багатогранне, ширше за поняття "платоспроможність" і "кредитоспроможність", оскільки включає оцінку різних сторін діяльності організації.

Багато вчених розглядали поняття фінансової стійкості як невід'ємної складової фінансового стану успішно діючого підприємства. Порівняльна характеристика тлумачень поняття "фінансова стійкість" підприємства сучасними авторами наведена в таблиці.

**Визначення поняття фінансової стійкості підприємства
в економічних літературних джерелах**

Визначення	Автори
1	2
Фінансова стійкість – це такий стан підприємства, за якого обсяг його власних коштів достатній для погашення зобов'язань у довгостроковому періоді, кошти, які вкладені у підприємницьку діяльність, окупаються за рахунок грошових надходжень від господарської діяльності, а отриманий прибуток забезпечує самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів	Заюкова М. С. [1, с. 13]
Фінансова стійкість – це характеристика стабільності фінансового стану підприємства, що забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів, які використовуються	Бланк І. А. [2]
Фінансова стійкість – здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів у мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику	Савицька Г. В. [3, с. 619]
Фінансова стійкість відображає стан фінансових ресурсів, за якого підприємство здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробництва та реалізації продукції, а також витрати з його розширення та оновлення. Платоспроможність підприємства є найважливішою ознакою фінансової стійкості. Фінансовий добробут та ступінь ділової активності підприємства характеризують також величина і динаміка рентабельності. Найвищою формою фінансової стійкості підприємства є його здатність розвиватися в умовах мінливого внутрішнього та зовнішнього середовища. Фінансова стійкість – це комплексне поняття і є таким станом ресурсів, яке забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку та капіталу за збереження платоспроможності та кредитоспроможності за умови допустимого рівня ризику	Родіонова В. М., Федотова М. О. [4, с. 38]
Фінансова стійкість – це тоді, коли параметри діяльності підприємства відповідають критеріям позитивної характеристики фінансового стану. Фінансова стійкість формується під впливом рентабельності діяльності. Якщо підприємство збиткове, малорентабельне, якщо величина прибутку падає, говорити про задовільний фінансовий стан, фінансову стійкість не доводиться	Коробов М. Я. [5, с. 154]

Закінчення таблиці

1	2
Фінансова стійкість – це результат, який свідчить про забезпечення підприємства власними фінансовими ресурсами, рівень їхнього використання та напрями розміщення. Вона тісно пов'язана з ефективністю виробництва, а також з кінцевими результатами діяльності підприємства	Шеремет А. Д., Сайфулін Р. С. [6, с. 212]
Фінансова стійкість характеризується ефективним формуванням і використанням грошових ресурсів, необхідних для нормальної виробничо-комерційної діяльності. До власних фінансових ресурсів, якими розпоряджається підприємство, відносять, насамперед, чистий (нерозподілений) прибуток і амортизаційні відрахування. Зовнішньою ознакою фінансової стабільності виступає платоспроможність господарюючого суб'єкта. Вона виражає здатність фірми виконувати свої фінансові зобов'язання, що випливають із комерційних, кредитних і інших угод платіжного характеру	Білик М. В. [7, с. 312]
Фінансова стійкість – економічний стан підприємства, за якого забезпечується стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління фінансовою стійкістю, безперервний процес виробництва і реалізації продукції, розширення та оновлення виробництва. Свідчить про забезпеченість підприємства власними фінансовими ресурсами, рівень їх використання, напрями розміщення	Мамонтова Н. А. [8]

Дослідження різних точок зору стосовно змісту поняття "фінансова стійкість" показує, що з досліджуваної проблеми немає єдиного погляду різних авторів. Не всі автори викладають своє формулювання поняття "фінансова стійкість". Більшість із них представляють фінансову стійкість більш вузько, ніж варто було б, виражаючи фінансову стійкість одним або двома показниками. Однак очевидно, що фінансова стійкість – багатовимірне економічне явище, а отже, виражається системою показників. Завданням аналізу фінансової стійкості підприємства є об'єктивна оцінка величини та структури його активів і пасивів з метою визначення незалежності підприємства.

На думку автора статті, найбільш доцільним було визначення Родіонова В. М. та Федотова М. О., а також Мамонтової Н. А., які стверджують, що стійкий фінансовий стан – це, перш за все, стабільне та безперервне функціонування підприємства, а найвища фінансова стійкість підприємства досягається у разі його здатності розвиватися в умовах мінливого внутрішнього та зовнішнього середовища. Тобто будь-яке підприємство

повинно зростати до такого рівня фінансової стійкості, за якого б негативні зовнішні та внутрішні фактори не мали суттєвого впливу на процес виробництва та реалізації продукції.

У системі складових елементів фінансової стабільності підприємства фінансова стійкість займає одне із головних місць. Тому необхідним є пошук шляхів досягнення певного ступеня фінансової стійкості підприємства. Для забезпечення фінансової стабільності функціонування підприємства у перспективі необхідно визначати конкретний рівень фінансової стійкості та здійснювати її кількісну оцінку. Велике значення мають визначення "певного ступеня" фінансової стійкості, низки чинників, що обумовлюють межу стійкості, обґрунтованості методичних підходів до її оцінки, особливо в умовах економіки кризового періоду. Кожне підприємство має визначити межу своєї фінансової стійкості. Недостатня фінансова стійкість підприємства може призвести до його неплатоспроможності, а надлишкова – сприятиме створенню "зайвих" запасів та резервів, у зв'язку з чим зростуть витрати на їх утримання, спостерігатиметься недоотримання прибутку та гальмування темпів економічного розвитку підприємства. Оцінювання фінансової стійкості підприємства має на меті об'єктивний аналіз величини та структури активів і пасивів підприємства та визначення на цій основі міри його фінансової стабільності й незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності [1].

Тому, відповідно до критеріїв фінансової стійкості, які пропонує Мамонтова Н. А., можна виділити такі типи фінансової стійкості підприємства:

1) абсолютна фінансова стійкість (трапляється дуже рідко) – коли власні кошти забезпечують запаси й витрати;

2) нормальний стійкий фінансовий стан – коли запаси й витрати забезпечуються сумою власних оборотних коштів та довгостроковими позиковими джерелами;

3) нестійкий фінансовий стан – коли запаси й витрати забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів і позик, тобто за рахунок усіх основних джерел формування запасів і витрат;

4) кризовий фінансовий стан – коли запаси й витрати не забезпечуються джерелами їх формування, підприємство наближається до межі банкрутства.

Головним у фінансовій діяльності є правильна організація і використання оборотних коштів. Тому в процесі аналізу фінансового стану питанням раціонального використання оборотних коштів приділяється переважна увага [8].

Визначення стандартизованої межі фінансової стійкості є складним процесом. Загальна стійкість підприємства може бути забезпечена лише за умови стабільної реалізації (своєчасної оплати за поставлену продукцію, надані послуги, виконані роботи) й одержання виручки від реалізації продукції, достатньої за обсягом, щоб виконати свої зобов'язання перед бюджетом, розрахуватися з постачальниками, кредиторами, працівниками тощо. Отже, загальна стійкість підприємства передбачає, насамперед, такий рух його грошових потоків, який забезпечує постійне перевищення доходів над витратами [9].

Таким чином, у контексті викладеного можна зробити висновок, що думки сучасних економістів з приводу поняття та сутності фінансової стійкості підприємства розділилися. У процесі дослідження систематизовано наявний матеріал та виявлено, на погляд автора, найбільш раціональне визначення поняття фінансової стійкості підприємства. Фінансова стійкість підприємства – це стабільне й успішне функціонування підприємства, що заключається в безперервному процесі виробництва і реалізації продукції, розширенні та оновленні виробництва, розвитку підприємства

на основі зростання прибутку та капіталу за збереження платоспроможності та кредитоспроможності за умови допустимого рівня ризику. Більш достовірна оцінка фінансової стійкості дає змогу забезпечити аналіз фактичного фінансового стану підприємства, зокрема, його платоспроможності та ліквідності.

Наук. керівн. Кузенко Т. Б.

Література: 1. Заюкова М. С. Теорія фінансової стійкості підприємства : монографія / М. С. Заюкова, О. В. Мороз та ін. ; за ред. М. С. Заюкової. – Вінниця : УНІВЕРСУМ, 2004. – 155 с. 2. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента / И. А. Бланк. – 2-е изд., перераб и доп. – К. : Эльга ; Ника-Центр, 2004. – 656 с. 3. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г. В. Савицкая. – Мн. : Новое знание, 2002. – 704 с. 4. Родионова В. М. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции / В. М. Родионова, М. А. Федотова. – М. : "Перспектива", 2005. – 98 с. 5. Коробов М. Я. Финансово-экономический анализ деятельности предприятий : навч. посібн. / М. Я. Коробов. – К. : Знання, 2000. – 378 с. 6. Шеремет А. Д. Методика финансового анализа / А. Д. Шеремет, Р. С. Сейфулин. – М. : Финансы и статистика. – 2001. – 428 с. 7. Билык М. Анализ финансовой стабильности и устойчивости предприятия / М. Билык // Справочник экономиста. – 2004. – № 1. – С. 53–59. 8. Мамонтова Н. А. Финансовая стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення (на прикладі підприємств харчової промисловості) : автореф. дис. на здобуття канд. екон. наук : Інститут економічного прогнозування НАН України ; Н. А. Мамонтова. – К. : Науковий світ, 2001. – 17 с. 9. Усатюк К. К. Фінансова стійкість підприємства / К. К. Усатюк ; Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – С. 198–200.